

Forslag

til

Lov om ændringer i lov om folkeskolen.

Fremsat den 9. marts 1966 af *undervisningsministeren*.

§ 1.

I lov om folkeskolen, jfr. lovbekendtgørelse nr. 332 af 31. august 1963, foretages følgende ændringer:

1. I § 2 indsættes efter stk. 3 som nyt stykke:

„Ved skoler, hvor de fornødne lokaler og legepladser er til rådighed, kan der oprettes en eller flere børnehaveklasser for børn under den undervisningspligtige alder, der er indskrevet i den pågældende skole, jfr. § 42. Undervisningsministeren fastsætter regler om lokalernes indretning og udstyr.“

2. § 3 affattes således:

„§ 3. Enhver kommune og ethvert skoleforbund, jfr. § 6, skal indrette hovedskoleundervisning for det 8. skoleår, når der i kommunen eller fra skoleforbundets område melder sig mindst 20 elever til undervisningen.“

Stk. 2. Kommuner, der ikke alene eller gennem skoleforbund har indrettet 8. hovedskoleklasse, 9. klasse, 10. klasse eller realafdeling, skal afholde udgifterne til undervisning og læremidler for børn, der er hjemmehørende i kommunen, og som følger undervisningen i de pågældende klasser i en anden kommunes (skoleforbunds) skole eller i en friskole eller en privat eksamenberettiget skole.

Stk. 3. En kommunes forpligtelse efter stk. 2 kan opfyldes ved betalingsoverenskomst med en anden kommune (skoleforbund), hvorved der sikres eleverne adgang til optagelse i de pågældende klasser. En tilsvarende overenskomst med en privat

skole fritager kommunen for at bекoste undervisning m. v. i en anden privat skole.

Stk. 4. Kommuner, der ikke alene eller gennem skoleforbund har indrettet 8. hovedskoleklasse, 9. eller 10. klasse, skal afholde udgifterne til undervisning og læremidler for børn, der er hjemmehørende i kommunen, og som gennemgår kursus af mindst 5 måneders varighed på en anerkendt efterskole eller ungdomskostskole.

Stk. 5. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler om kommunernes forpligtelser efter stk. 2-4.

Stk. 6. En kommune, der har indrettet 8. hovedskoleklasse, 9. klasse, 10. klasse eller realafdeling, skal i disse klasser i det omfang, pladsforholdene tillader det, modtage elever med hjemsted i kommuner, der ikke alene eller gennem skoleforbund har indrettet tilsvarende undervisning.“

3. I § 5, *stk. 1, litra b)* ændres „§ 2, stk. 1-3“ til: „§ 2, stk. 1-4“.

4. § 10 ophæves.

5. I § 12, *stk. 1, 2. punktum*, ændres „stk. 3“ til: „stk. 3 og 4“.

6. I § 12 indsættes efter stk. 3 som nyt stykke:

„Børnetallet i en børnehaveklasse bør normalt ikke overstige 18 og må ikke overstige 24.“

7. § 13 affattes således:

„§ 13. Skolekommissionen kan beslutte, at der skal gives hjemmene meddelelse om elevernes standpunkt, flid og opførsel. I alle

klasser, hvor eleverne kan indstille sig til afgangsprøver, skal der i skoleårets løb gives hjemmene meddelelse om standpunktet.

Stk. 2. Bedømmelse af elevernes standpunkt udtrykkes for 1.-7. hovedskoleklasse i ord. For 8. hovedskoleklasse udtrykkes bedømmelsen i karakterer ved skoler, hvor eleverne kan indstille sig til afgangsprøve, og ellers i ord eller i karakterer efter skolekommissionens bestemmelse. For 9. og 10. klasse udtrykkes bedømmelsen i karakterer. Undervisningsministeren fastsætter de nærmere regler om karaktergivning.

Stk. 3. Skolen udfærdiger afgangsbetegnelse for elever, der går ud af skolen ved undervisningspligtens ophør eller senere. Afgangsbetegnelsen indeholder:

- a) Oplysning om, hvilke fag eleven har fået undervisning i efter det 5. skoleår.
- b) Meddelelse om elevens standpunkt i skrivning, skriftlig og mundtlig dansk og regning, i yderligere to fag, der vælges af skolen for hver enkelt klasse eller gruppe i klassen, samt for de elever, hvis forældre ønsker det, tillige i et fremmedsprog. Meddelelserne gives i ord eller karakterer efter reglerne i stk. 2. Der angives ingen gennemsnitskarakter eller hovedkarakter.
- c) En samlet udtalelse om elevens arbejde, standpunkt, flid og opførsel i skolen.

Stk. 4. Foruden afgangsbetegnelse afgiver skolen en særlig udtalelse for de elever, der vil søge optagelse i en realafdeling eller en 1. gymnasieklasse ved en anden skole. I udtalelsen oplyses det, om vedkommende elev efter skolens skøn er i besiddelse af en sådan modenhed og kundskabsfylde, at det kan forventes, at eleven kan følge undervisningen i en realafdeling, henholdsvis i gymnasiet på tilfredsstillende måde og fuldføre undervisningen på normal tid.

Stk. 5. Der afholdes afgangsprøver i 9. og 10. klasse for de elever, der ønsker det. Tilsvarende prøver kan holdes i 8. hovedskoleklasse. Ved prøverne gives der karakterer i de enkelte fag. De nærmere regler om prøverne, herunder om udarbejdelse og bedømmelse af skriftlige opgaver, om karaktergivningen og om bevis for prøverne, fastsættes af undervisningsministeren.

Stk. 6. Afgangsbetegnelserne i 9. og 10. klasse kan tilrettelægges sådan, at prøverne i

nærmere fastsatte grupper af fag tilsammen udgør en teknisk forberedelseseksamen og en udvidet teknisk forberedelseseksamen. For disse eksaminer udstedes der særligt bevis i stedet for bevis efter stk. 5. De nærmere regler fastsættes af undervisningsministeren.“

8. Overskriften til §§ 16-18 affattes således: „2. Hovedskolen m. v.“

9. I § 16, stk. 3, indsættes foran „1.-2. skoleår“: „børnehaveklasser og i“.

10. I § 17 indsættes foran stk. 1 som nyt stykke:

„I børnehaveklasser beskæftiges børnene efter de retningslinjer, der i almindelighed følges i børnehaverne, og under hensyntagen til deres alder og udvikling. Børnene deltager i skolens fælles liv og arbejde.“

11. I § 17, stk. 2, der bliver stk. 3, ændres „stk. 1, 1. pkt.“ til: „stk. 2, 1. pkt.“.

12. § 17, stk. 8, ophæves.

13. I § 18, stk. 1, ændres „§ 17, stk. 3 og 4“ til: „§ 17, stk. 4 og 5“.

14. I § 24 indsættes som nyt stk. 2:

„For at kunne forestå det daglige arbejde i en børnehaveklasse skal den pågældende have gennemført uddannelsen på et anerkendt børnehave- eller fritidshjemsseminarium eller en af de i stk. 1 nævnte uddannelser“.

15. § 27 affattes således:

„§ 27. Lærere ansættes ved en kommunes eller et skoleforbunds samlede skolevæsen og har pligt til at gøre tjeneste ved flere skoler inden for kommunen eller skoleforbundet.“

Stk. 2. Skoleinspektører, viceinspektører og førstelærere ansættes ved en kommunes eller et skoleforbunds samlede skolevæsen med tjeneste ved en bestemt skole. Nedlægges denne skole, eller sker der væsentlig indskrænkning i skolens virksomhed, kan det pålægges den pågældende at gøre tilsvarende tjeneste ved en anden skole inden for kommunen eller skoleforbundet.

Stk. 3. Efter ministerens bestemmelse kan der tillægges en lærer på landet, der gør tjeneste ved flere skoler, en befordringsgodtgørelse, hvis størrelse fastsættes på skoleplanen.“

16. I § 29 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

„Ved skoler, hvor de fornødne lokaler og legepladser er til rådighed, kan der oprettes en eller flere børnehaveklasser for børn under den undervisningspligtige alder, der er indskrevet i den pågældende skole, jfr. § 42.“

17. § 33, *stk. 1*, affattes således:

„Der udfærdiges for København en skoleplan, der indeholder bestemmelser om:

- Folkeskolens forskellige afdelinger.
- I hvilket omfang der til kommunens gymnasieskoler er knyttet klasser for 1.-7. skoleår.
- Gennemsnits- og maksimumsklassekvotienten for de forskellige klassesetrin.
- Skoleårets begyndelsestidspunkt.“

18. I § 35 ændres „(§ 17, *stk. 1-7*)“ til: „m. v. (§ 17, *stk. 1-8*)“.

19. § 38, *stk. 1 og 2*, affattes således:

„§ 38. Skoledirektionen kan beslutte, at der skal gives hjemmene meddelelse om elevernes standpunkt, flid og opførsel. I alle klasser, hvor eleverne kan indstille sig til afgangsprøver, skal der i skoleårets løb gives hjemmene meddelelse om standpunktet.

Stk. 2. De i § 13, *stk. 2-6*, fastsatte regler om standpunktsbedømmelse, afgangsbeviser og afgangsprøver gælder også for folkeskolen i København.“

20. I § 39 indsættes som nyt *stk. 2*:

„For at kunne forestå det daglige arbejde i en børnehaveklasse skal den pågældende have gennemført uddannelsen på et anerkendt børnehave- eller fritidshjemseminarium eller en af de i § 24, *stk. 1*, nævnte uddannelser.“

21. „Afsnit V“ ændres til: „Afsnit IV“.

22. Overskriften til *kapitel 1* i afsnit V, der bliver afsnit IV, affattes således: „Undervisningspligt, skolepligt m. v.“

23. Foran § 43 indsættes som ny paragraf:

„§ 42. Et barn kan forlanges indskrevet i en skole med virkning fra begyndelsen af det skoleår, i hvilket barnet fylder 6 år, jfr. § 2, *stk. 4*, og § 29, *stk. 3*, og skoletilsynslovens § 4, *stk. 4*, § 10, *stk. 2*, og § 47, *stk. 1*.

Stk. 2. Anmodning om indskrivning skal indgives inden en vis tid før optagelsen i skolen. Denne frist fastsættes af skolekommissionen, i København af skoledirektionen.

Stk. 3. Optagelse i folkeskolen finder sted ved skoleårets begyndelse. I tilfælde af sygdom eller under andre særlige omstændigheder kan optagelse ske i skoleårets løb.“

24. I § 43, *stk. 2*, ændres „skolen“ til: „hovedskolen“, og efter „ansvarlige“ indsættes: „inden den fastsatte frist, jfr. § 42, *stk. 2*“.

25. I § 45, *stk. 3*, ændres „lov nr. 416 af 12. juli 1946“ til: „friskoleloven“.

26. I § 47, *stk. 1*, ændres „indskrevne“ til: „optagne“.

27. I § 50, *stk. 1*, indsættes efter „de 3 første årgange“: „i hovedskolen“.

28. I § 51 a, *stk. 2*, indsættes efter 2. punktum: „For Københavns kommunes vedkommende refunderer statskassen en fjerdedel af udgifterne.“

29. I § 63 indsættes efter *stk. 3* som nyt stykke:

„Ved centralisering af skolevæsenet i forbindelse med en kommunesammenlægning kan der ydes tilskud efter *stk. 1-3*, selv om der tidligere er ydet tilskud til opførelse eller udbygning af de skoler, der nedlægges ved centraliseringen.“

30. I § 64, *stk. 1*, udgår ordene: „— herunder oprettelse i tilknytning til hovedskolen af særlige klasser for børn under den undervisningspligtige alder —“.

§ 2.

Loven træder i kraft den 1. august 1966.

Bemærkninger til lovforslaget.

Nærværende lovforslag, der må ses som en fortællelse af de i 1962 gennemførte ændringer i folkeskoleloven, tilsigter i første række at skabe grundlag for oprettelse af børnehaveklasser som et led i folkeskolen. Der henvises herom til afsnit I nedenfor.

Herudover har man benyttet lejligheden til at foreslå enkelte andre ændringer i loven, der i det væsentlige må ses på baggrund af den stedfundne udvikling på 8.-10. klassernes område. Der henvises herom til afsnit II nedenfor.

Derimod har man ikke ment det rigtigt på indeværende tidspunkt at stille forslag om sådanne ændringer i folkeskolens strukturelle opbygning eller vedrørende undervisningsformerne, som den løbende debat herom og de igangværende forsøg måtte kunne give anledning til. Efter ministeriets opfattelse er disse problemer endnu ikke tilstrækkeligt afklarede til at finde deres endelige løsning gennem ændringer i den ved skolelovene af 1958 tilvejebragte ordning.

I. Børnehaveklasser.

(Ændringerne nr. 1, 3-6, 8-11, 13, 14, 16-18, 20-24, 26, 27 og 30).

Ved lov nr. 203 af 16. juni 1962 blev der gennem en tilføjelse til folkeskolelovens § 64 (om forsøgsarbejde inden for folkeskolen) åbnet mulighed for i tilknytning til hovedskolen at oprette „særlige klasser for børn under den undervisningspligtige alder“, og ved lov nr. 76 af 13. marts 1963 blev undervisningsministeren bemyndiget til som en forsøgsordning at godkende oprettelse af sådanne klasser i tilknytning til friskoler.

Det forudsattes herved, at der alene ville blive oprettet forsøgsklasser i begrænset omfang, og at opgaven måtte være at finde frem til de bedste rammer om en senere mere almindelig ordning. Det stod dog allerede på daværende tidspunkt fast, at børnehaveklassernes formål i første række måtte være at gøre børnene fortrolige med den daglige tilværelse i skolen og derigennem forberede dem til den egentlige skolegang, og at klasserne derfor kun ville kunne etableres ved skoler, der i forvejen underviser de yngste årgange. (Jfr. den af folketingsudvalget vedrørende ændringerne i folkeskoleloven den 23. maj 1962 afgivne betænkning, Folketingsstidende 1961-62, tillæg B, sp. 1082-84).

Efter indstilling fra Folkeskolens Forsøgsudvalg har undervisningsministeriet (direktoratet for folkeskolen og seminarierne) herefter for skoleårene 1963-64 til 1965-66 godkendt følgende antal børnehaveklasser:

	1963-64	1964-65	1965-66
ved kommunale skoler	62	73	73
ved private skoler	27	24	24
I alt	89	97	97

Godkendelserne, der alle er blevet meddelt for et år ad gangen, har generelt været betinget af, at klassen blev søgt af ca. 20 børn, der alle ved optagelsen (pr. 1. august) var fyldt 5½ år, men endnu ikke 7 år, at klassen havde en fast daglig mødetid (på sædvanligvis 3 timer) inden for normal skoletid, samt at der ved skoleårets udløb blev tilsendt direktoratet en rapport om arbejdet i børnehaveklassen i det forløbne år.

Herudover er der ved en række skolevæsenere og ved enkelte private skoler oprettet børnehaveklasser, der på grund af den begrænsning af forsøgsklassernes antal, som var forudsat ved de nævnte loves gennemførelse, ikke har kunnet godkendes og opnå statstilskud som sådanne.

Under indtryk af de tilfredsstillende resultater, der efter de modtagne indberetninger syntes opnået ved forsøgsordningen allerede ved udløbet af skoleåret 1964-65, og ikke mindst af den betydelige positive interesse omkring børnehaveklasser, ordningen har fremkaldt hos forældre og skolemyndigheder langt uden for de af forsøget omfattede skoler, og som har givet sig udslag i ønsker om oprettelse af yderligere et antal klasser, anmodede ministeriet i september 1965 forsøgsudvalget om på grundlag af de indhøstede erfaringer at fremkomme med indstilling angående det lovmæssige grundlag for en mere almindelig og varig ordning.

I skrivelse af 15. oktober 1965, der er optrykt som bilag til nærværende lovforslag, har forsøgsudvalget bl. a. udtalt, at man ikke kan afvise, at der i børnehaveklasser kan præsteres arbejde af pædagogisk betydning, men at man nærer nogen betænkelighed ved en generel tilladelse til oprettelse af sådanne klasser i betragtning af, at det ikke har været muligt at skaffe økonomisk dækning for folkeskolens lokalebehov efter loven af 1958. Udvalget indstiller, at der skabes sikkerhed for, at arbejdet i børnehaveklasserne varetages af kvalificeret arbejdskraft og foregår i egnede lokaler, men har i øvrigt ikke ment sig i stand til at stille forslag angående lovforslagets nærmere udformning.

Direktoratet for folkeskolen og seminarierne har for sit vedkommende udtalt, at man under de af forsøgsudvalget fremhævede forudsætninger kan anbefale, at der skabes lov hjemmel for en generel

indførelse af børnehaveklasser i folkeskolen. Direktoratet har herved lagt vægt på, at de om forsøgsklasserne indkomne rapporter alle giver udtryk for gode resultater i retning af en let overgang til 1. klasse. Der anføres eksempler på, at de ængstelige og passive elever er blevet mere frigjorte og aktive, og at børnene i det hele er blevet indstillet på at gå ind i et klassefællesskab. Rapporterne tyder således på, at børnehaveklasserne har virkning i retning af at gøre eleverne skolemodne.

Ministeriet er enig med forsøgsudvalget i, at det er en afgørende forudsætning for et heldigt udfald af det videre arbejde med børnehaveklasse-institutionen, at der findes tilstrækkelige og formålstjenlige lokaler og kvalificerede lærerkræfter ved de skoler, hvor klasserne ønskes oprettet. Når disse forudsætninger er til stede, finder ministeriet det imidlertid ikke rimeligt at modsætte sig, at der oprettes børnehaveklasse ved skoler, der ikke har været omfattet af den hidtidige forsøgsordning. Efter ministeriets opfattelse er det i længden uholdbart at opretholde en ordning, der begrænser mulighederne for en positiv nydannelse inden for folkeskolen til et snævert og tilfældigt udsnit af landets skoler, endog således, at børnehaveklasse kan kunnet oprettes ved enkelte skoler inden for en kommune, men ikke ved andre, selv om forudsætningerne i øvrigt har været opfyldt.

Ved lovforslagets udformning — om hvis enkeltheder man henviser til bemærkningerne nedenfor — har man haft for øje, at formålet med børnehaveklasse som allerede fremhævet ved forsøgsordningens iværksættelse må være at forberede børnene til den egentlige skolegang ved at vænne børnene til skolens liv og atmosfære. Det er i så henseende også af væsentlig betydning, at skolen kan opnå det fornødne kendskab til børnene og kontakt med deres hjem i løbet af det år, de går i børnehaveklasse.

Til nr. 1.

Med den foreslåede formulering vil godkendelsen af en børnehaveklasses oprettelse i overensstemmelse med det foran anførte kunne betinges af, at der ved den pågældende skole forefindes de fornødne lokaler og legepladser. Hvilke krav, der bør stilles til *lokalerne størrelse, placering og indretning*, lader sig næppe præcisere i selve loven, og det foreslås derfor overladt til undervisningsministeren at fastsætte nærmere regler herom.

Adgang til skolens gymnastiksal og til *udendørs beskæftigelse* er af væsentlig betydning. Børnene bør have frikvarter samtidig med skolens øvrige elever, men bør næppe have legeplads fælles med disse,

medmindre der i forvejen er indrettet en særlig legeplads for de yngste klasser.

At godkendelsen yderligere vil kunne betinges af, at børnehaveklassens arbejde forestås af kvalificeret *personale*, fremgår af den foreslåede tilføjelse til lovens § 24 (ændring nr. 14).

I den med ordene „for børn under den undervisningspligtige alder, der er indskrevet i den pågældende skole, jfr. § 42“ foreslåede begrænsning ligger dels, at børnene ved optagelsen skal være fyldt 5 år, men endnu ikke 7 år, (jfr. herved bemærkningerne til nr. 4), dels at de skal høre til vedkommende skoles distrikt. De vil herefter normalt være berettigede til optagelse i den pågældende skoles 1. klasse det følgende år, medmindre de ved optagelsen i børnehaveklassen endnu ikke var 5 år og 6 måneder gamle, jfr. lovens § 43, stk. 2. Når man ikke har villet stille krav om, at børnene ved optagelsen i børnehaveklassen alle er fyldt 5½ år, beror det på, at kommunerne ikke efter bestemmelserne i § 43 er afskåret fra at optage enkelte børn i skolernes 1. klasser, der endnu ikke er fyldt 6½ år, og at spørgsmålet om en eventuel ændring af tidspunktet for undervisningspligtens indtræden for tiden er genstand for principielle overvejelser i et af ministeriet nedsat udvalg.

Med den foreslåede bestemmelse vil gennemsnitsalderen ved optagelsen i børnehaveklasse under forudsætning af en jævn aldersfordeling være 6 år og ved „udskrivningen“ 7 år. Det følger heraf, at klasserne for hovedparten af børnene vil være 1-årig. Mulighederne for efter omstændighederne at kunne gå 2 år i en børnehaveklasse bør dog ikke på forhånd afskæres.

Med hensyn til kravet om, at børnene skal høre til vedkommende skoles distrikt, bemærkes, at den ved lovens § 50, stk. 1, 3. punktum, hjemlede adgang til at tillade, at børn søger skolen i et andet distrikt end det, hvortil de hører, alene tager sigte på enkeltstående tilfælde og i øvrigt ikke vil kunne benyttes til at placere et barn i en børnehaveklasse ved den anden skole end den, hvori det agtes optaget i 1. klasse. Omlægges skoledistrikterne ved udløbet af det pågældende skoleår, vil den nævnte bestemmelse i § 50 derimod kunne benyttes til at lade nogle af børnene fortsætte skolegangen i den skole, hvori de har gået i børnehaveklasse, selv om de ikke længere hører til vedkommende skoles distrikt, jfr. herved princippet i lovens § 12, stk. 2, nr. 2, 2. pkt.

Med bestemmelsens placering *efter* det nuværende § 2, stk. 3, er det endvidere forudsat, at denne sidstnævnte bestemmelse ikke vil kunne benyttes til „centralisering“ af børnehaveklasse.

Til nr. 3.

Ændringen indebærer, at bestemmelser om optagelse af de enkelte børnehaveklasser skal optages på vedkommende kommunes skoleplan. Bestemmelser om den nærmere tilrettelæggelse af børnehaveklassernes arbejde, herunder om mødetiderne, bør derimod optages i kommunens undervisningsplan. Dette følger allerede af lovens § 8 i dens nuværende affattelse.

Til nr. 4.

Den nuværende affattelse af lovens § 10 synes at forudsætte, at *indskrivning* i folkeskolen tidligst kan ske umiddelbart forud for barnets optagelse i skolen, jfr. herved navnlig bestemmelsen i stk. 2, 2. punktum, og lovens § 47, stk. 1, forudsætter ligeledes i sin nuværende affattelse, at de i folkeskolen „indskrevne“ børn alle er optaget i skolen, d. v. s. har påbegyndt deres skolegang.

I henhold til skoletilsynslovens § 4, stk. 4, og § 10, stk. 2, (jfr. for Københavns kommunes vedkommende § 47, stk. 1) kan indskrivning i en skole — som forudsætning for forældrenes valgret og valgbarhed til skolekommissionen, henholdsvis skole-nævnet — imidlertid finde sted allerede ved begyndelsen af det skoleår, i hvilket barnet fylder 6 år, d. v. s. 2 år før undervisningspligtens indtræden.

Efter de som nr. 1 og 16 foreslåede bestemmelser om oprettelse af børnehaveklasser er adgangen til optagelse i disse klasser begrænset til børn, der er indskrevet i den pågældende skole, og det synes derfor rigtigst også i nærværende lov at fastslå, fra hvilket tidspunkt indskrivning i folkeskolen tidligst kan finde sted.

Anmeldelse om indskrivning skal ifølge den nugældende § 10, stk. 1, som regel ske mindst 2 måneder forud (for optagelsen i skolen). I praksis fastsættes fristen for indmeldelse af vedkommende skolekommission (i København af skoledirektionen), og den varierer fra 10 til 2 måneder forud for optagelsen. For børn, der ved skoleårets begyndelse vil være fyldt 7 år, vil undladelse af rettidig indmeldelse ikke kunne have betydning for optagelsen, jfr. lovens § 46, stk. 1, hvorefter sådanne børn skal indskrives i skolen ved undervisningspligtens indtræden, medmindre de er indmeldt i en anerkendt privatskole eller agtes undervist hjemme. For så vidt angår børn, der fylder 7 år i skoleårets første seks måneder, og som forældrene kan forlange optaget i skolens 1. klasse ved det pågældende skoleårs begyndelse, jfr. § 43, stk. 2, synes det derimod rigtigst at antage, at skolekommissionen vil være berettiget til at nægte sådanne børn *optaget*, som først indmeldes efter fristens udløb. Med oprettelsen af børnehaveklasser, der er frivillige for børnene,

synes det yderligere påkrævet at fastslå i selve loven, at optagelse i skolen af børn, der endnu ikke er undervisningspligtige, kan betinges af rettidig tilmelding til de pågældende klasser.

I overensstemmelse med foranstående foreslås lovens § 10 ophævet og erstattet af en ny bestemmelse om indskrivning og optagelse i folkeskolen, som under hensyn til disse reglers nære sammenhæng med reglerne om undervisningspligt og skolepligt foreslås placeret umiddelbart foran lovens § 43. Herved opnås tillige, at bestemmelserne bliver gældende for Københavns skolevæsen.

I den således foreslåede § 42, *stk. 1*, er det op for det første fastslået, at indskrivning i en skole kan ske med virkning fra begyndelsen af det skoleår, i hvilket barnet fylder 6 år, og gennem henvisningen til de foreslåede bestemmelser i lovens § 2, stk. 4, og § 29, stk. 3, og til de foran nævnte bestemmelser i skoletilsynsloven, er det tilkendegivet, at den umiddelbare virkning af denne (tidlige) indskrivning er, at barnet vil kunne optages i skolens eventuelle børnehaveklasse (jfr. dog herved bemærkningerne til nr. 6), og at forældrene som nævnt opnår valgret og valgbarhed til skolekommission m. v.

I den foreslåede § 42, *stk. 2*, fastslås det dernæst udtrykkeligt, at skolekommissionen — i København skoledirektionen — kan fastsætte en frist for indmeldelse i skolen. Gennem den foreslåede henvisning til denne bestemmelse i § 2, stk. 4 (nr. 1) og i § 29, stk. 3 (nr. 16), og gennem den foreslåede tilføjelse til § 43, stk. 2 (nr. 24) er det præciseret, at optagelse i en børnehaveklasse, henholdsvis i en 1. klasse af 6½-årige børn, vil kunne betinges af rettidig indmeldelse.

I den foreslåede § 42, *stk. 3*, fastslås det endelig, at optagelse i folkeskolen normalt sker ved skoleårets begyndelse. I tilfælde af sygdom eller under særlige omstændigheder kan optagelsen naturligvis udskydes til et senere tidspunkt i skoleårets løb, jfr. herved den nugældende § 10, stk. 2, 2. punktum, der dog i denne sammenhæng benytter udtrykket „indskrives ... efter skoleårets begyndelse“. Det er imidlertid af særlig interesse at slå fast, at det i tilfælde af sygdom ikke er indskrivningen, men alene optagelsen til normal skolegang der udskydes, således at lovens krav om eventuel iværksættelse af hjemme- eller sygehusundervisning, jfr. § 51a, ikke lader sig afvise med henvisning til, at barnet ikke er indskrevet i skolen.

Den hidtidige bestemmelse i § 10, stk. 2, 1. punktum, hvorefter tilflyttede børn indskrives efter reglerne i § 49 til enhver tid af skoleåret, er ikke gentaget i den foreslåede nye § 42, idet § 49 alene

F. t. l. om ændr. i l. om folkeskolen.

omhandler børn, der allerede er optaget i folkeskolen, medens § 42, stk. 2, alene vedrører den (første) indskrivning, som finder sted forud for optagelsen.

Til nr. 5.

Ændringen er af rent teknisk karakter.

Til nr. 6.

Efter de foreliggende erfaringer er der næppe tvivl om, at børnetallet i en børnehaveklasse normalt ikke bør overstige 18. Under hensyn bl. a. til det ønskelige i at kunne optage enkelte børn i skoleårets løb, er der dog åbnet mulighed for, at børnetallet kan gå op til 24. I de nuværende børnehaveklasser er den gennemsnitlige klassekvotient 20,7 i købstæder, 19,5 i sognekommuner og 20,5 for landet som helhed.

Det bemærkes i tilknytning hertil, at det efter ministeriets opfattelse bør overlades til de stedlige skolemyndigheder at træffe endelig afgørelse af, hvilke af de indskrevne børn der kan tillades optaget i en børnehaveklasse, hvis der melder sig flere, end det er muligt at optage. Det må forventes, at børnenes alder normalt vil blive afgørende i så henseende. Derimod bør der ikke efter ministeriets opfattelse tillægges tidspunktet for forældrenes tilmelding af børnene betydning for optagelsesspørgsmålet, når anmeldelse om indskrivning er foretaget rettidigt, jfr. herved bemærkningerne til nr. 4.

Til nr. 8.

Ændringen er af rent teknisk karakter.

Til nr. 9.

Efter den foreslåede ændring vil timetallet i en børnehaveklasse — som i 1. og 2. skoleår — ikke kunne overstige 4 timer daglig, eller 24 timer ugentlig, men der er dog efter bestemmelsen mulighed for at dispensere herfra i særlige tilfælde.

Med hensyn til spørgsmålet om fastsættelse af et mindstetimetalt er det fra forskellig side fremhævet, at børnehaveklasserne ikke bør modtage børnene i et kortere tidsrum end 3 timer daglig. Omkring halvdelen af de kommunale forsøgsklasser har dog ligesom de ved skolevæsenet i Esbjerg tidligere oprettede børnehaveklasser kunnet opnå tilfredsstillende resultater med kun 2 timers daglig mødetid. Under hensyn til at et krav om mindst 3 timers daglig mødetid vil kunne medføre et betydeligt antal udelukkelsestilfælde ved 3-sporede (og større) skoler, der kun råder over et enkelt børnehaveklasse-lokale, har man fundet det rigtigst ikke på indeværende tidspunkt at foreslå et mindstetimetalt fastsat i selve loven. Det må dog efter ministeriets opfattelse uden udtrykkelig lovhjem-

mel kunne gøres til en forudsætning for godkendelse af en børnehaveklasse, at den beskæftiger børnene i mindst 12 timer ugentlig *inden for normal skoletid*.

Til nr. 10.

Erfaringerne fra forsøgsklasserne og fra børnehaveklasserne i Esbjerg viser, at børnene med fordel vil kunne beskæftiges efter de principper, der følges i de almindelige børnehaver, når det er muligt at tage hensyn til de 5-7 åriges specielle behov. Man er afstået fra i selve loven at søge nærmere præciseret, hvilke beskæftigelsesformer der her er tale om.

Derimod har man fundet det rigtigst at fastslå i selve loven, at børnene skal deltage i skolens fælles liv og arbejde, idet de alene herved kan opnå den fortrolighed med den daglige skoletilværelse, som er børnehaveklassernes primære formål.

Til nr. 11 og 13.

Ændringerne er af rent teknisk karakter.

Til nr. 14.

Det daglige arbejde i en børnehaveklasse bør efter ministeriets opfattelse alene forestås af pædagoger, hvis uddannelse må formodes at gøre dem særlig egnede dertil. Med den foreslåede formulering har det derimod ikke været hensigten at udelukke, at skolens øvrige lærerkræfter lejlighedsvis overtager enkelte timer med børnene. Dette vil vel navnlig kunne gælde skolens lærere i sang (musik) eller formning.

Til nr. 16-18 og 20.

Disse ændringer vedrører lovens afsnit om folkeskolen i København og svarer for så vidt til de som nr. 1, 3, 6, 9, 10 og 14 foreslåede ændringer, dog med de afvigelser, der følger af Københavns kommunes særstilling i skolestyremæssig henseende.

Den som nr. 17 foreslåede ændring af lovens § 33, stk. 1, er i det væsentlige af redaktionel karakter.

Til nr. 21-23.

Der henvises til bemærkningerne til nr. 4.

Til nr. 24.

Med den foreslåede ændring af „skolen“ til „hovedskolen“ er det søgt præciseret, at der ikke ved oprettelsen af børnehaveklasser sker nogen begrænsning i forældrenes adgang til at forlange børn, der er fyldt 6½ år, optaget i skolens 1. klasse, og at optagelse af sådanne børn i en børnehaveklasse ikke kan medføre, at undervisningspligten ophører tidligere end ved det fyldte 14. år, jfr. lovens § 43, stk. 1.

Med hensyn til den foreslåede tilføjelse af ordene „inden den fastsatte frist, jfr. § 42, stk. 2“ henvises til bemærkningerne til nr. 4.

Til nr. 26.

Der henvises til bemærkningerne til nr. 4.

Til nr. 27.

Med den foreslåede ændring er det søgt præciseret, at reglen om afstanden mellem hjem og skole for de yngste årgange fortsat gælder 1.-3. skoleår i hovedskolen, uanset om der måtte være oprettet børnehaveklasser i kommunen. Det bemærkes herved, at en børnehaveklasses distrikt efter den som nr. 1 foreslåede ændring skal være sammenfaldende med det, der gælder for vedkommende skoles 1. klasse(r).

Med den foreslåede ændring har det derimod ikke været hensigten at udelukke, at der i medfør af lovens § 50, stk. 2, iværksættes befordring til skolen af børn i en børnehaveklasse.

Til nr. 30.

Ændringen er en konsekvens af, at der med de i øvrigt foreslåede ændringer vil være tilvejebragt det fornødne grundlag for oprettelse af børnehaveklasser som led i folkeskolen.

Under hensyn til de herom foreslåede bestemmelser karakter af rammebestemmelser har man ikke fundet det nødvendigt at foreslå lovens § 64 ændret således, at der bliver hjemmel for at godkende afvigelser som led i et eventuelt yderligere forsøgsarbejde inden for børnehaveklasserne.

II. Øvrige ændringer.

(Nr. 2, 7, 12, 15, 19, 25, 28 og 29).

Til nr. 2.

Lovens § 3 omhandler kommunernes forpligtelser til at sørge for vederlagsfri undervisning af de i kommunen hjemmehørende elever i 8.-10. skoleår.

Disse forpligtelser består alene for 8. hovedskoleklassens vedkommende i en pligt til selv at indrette den fornødne undervisning. Ifølge den gældende lovs § 3, stk. 1, 1. punktum, er en kommune således forpligtet til at oprette en 8. hovedskoleklasse, når der i kommunen melder sig mindst 10 elever til undervisningen. I forslaget til en ændret affattelse af *stk. 1* er dette elevtal sat op til 20 for derved at tilkendegive, at 8. klasser ikke bør oprettes med for små elevtal. Man har overvejet, om der tillige i selve loven burde fastsættes en minimumsgrænse for elevtallet, men har afstået derfra, da det næppe ville være rigtigt at fastsætte en sådan grænse som gældende for alle områder af landet under ét. Ved som foreslået at fordoble det elevtal, som medfører forpligtelse for en kommune til at oprette en 8.

klasse, vil ministeriet imidlertid kunne medvirke til, at 8. klasser fremtidig kun indrettes ved skoler, hvor elevmaterialet er tilstrækkeligt stort til at skabe en tilfredsstillende undervisning, og dermed også til en mere rationel udnyttelse af de forhåndenværende lærerkræfter.

Med hensyn til den foreslåede affattelse af § 3, *stk. 2 og 4*, der alene vedrører kommunens forpligtelse til at *bekoste* undervisning i 8.-10. skoleår, bemærkes følgende:

Ved lov nr. 203 af 16. juni 1962 blev der blandt andet gennemført en udvidelse af kommunernes forpligtelser i denne henseende, dels således, at 9. klasse i det hele blev sidestillet med 8. hovedskoleklasse, dels således, at betalingspligten blev udstrakt til i et vist omfang også at omfatte 10. klasse.

Ved nærværende forslag udvides kommunernes forpligtelser yderligere.

Det foreslås således, at den gældende pligt for kommuner til i det omfang, de ikke — alene eller gennem skoleforbund — har indrettet 8. hovedskoleklasse eller 9. klasse, at betale for undervisning m. v. for de børn, der følger undervisningen i en anden kommunes tilsvarende klasser eller på kursus på en anerkendt efterskole eller ungdomskostskole, udvides til også at omfatte undervisning i 8. hovedskoleklasse eller 9. klasse i en privat eksamensberettiget skole eller i en friskole.

Det foreslås endvidere, at 10. klasse i det hele sidestilles med 8. hovedskoleklasse og 9. klasse. Efter den gældende lovs § 3 har kommuner, der ikke har oprettet 10. klasse, alene været forpligtet til at *bekoste* undervisningen i en anden kommunes 10. klasse, men efter forslaget bliver de tillige forpligtet til at *bekoste* undervisningen i en privat skoles 10. klasse eller på et kursus af mindst 5 måneders varighed i det 10. skoleår på en anerkendt efterskole eller ungdomskostskole.

Da der efter forslaget vil komme til at gælde samme regler for kommuners pligt til at sørge for vederlagsfri undervisning i 8. hovedskoleklasse, 9. og 10. klasse og i realafdelingen, har man anset det for hensigtsmæssigt at samle de herom gældende regler i ét stykke, forslagets *stk. 2*. Der er i denne henseende alene tale om en ændring af redaktionel karakter.

Med forslagets *stk. 3* vil der være tilvejebragt udtrykkelig hjemmel for en af ministeriet hidtil fulgt praksis. Ifølge denne er kommuner, der har indgået betalingsoverenskomst med en anden kommune eller et skoleforbund, hvorved der er sikret eleverne adgang til optagelse i en 8. hovedskoleklasse, 9. eller 10. klasse eller realafdeling, på

samme måde som ved indgåelse af et egentligt skoleforbund frigjort for pligten til at betale for undervisning og læremidler for børn i tilsvarende klasser i kommuner (eller skoleforbund), med hvilke hjemstedskommunen ikke har betalingsoverenskomst, og i private skoler. Endvidere er kommuner, der har indgået en tilsvarende betalingsoverenskomst med en privat skole, fritaget for at bekoste skolegang i de pågældende klasser i en anden privat skole, men derimod ikke i en kommunal skole. En kommune kan således ikke ved aftale med en privat skole frigøre sig for pligten til at bekoste vederlagsfri undervisning i en kommunal skole af elever, hvis forældre — uanset kommunens aftale med en privat skole — måtte ønske børnene optaget i en kommunal skole.

Det bemærkes, at den foreslåede bestemmelse om betalingsoverenskomster ikke indeholder nogen begrænsning af den i stk. 1 omhandlede forpligtelse til selv at oprette en 8. hovedskoleklasse, når der melder sig 20 elever.

Forslagets *stk. 4* omhandler forpligtelsen for kommuner, der ikke alene eller gennem skoleforbund har indrettet 8. hovedskoleklasse, 9. eller 10. klasse, til at bekoste undervisning for de i kommunen hjemmehørende børn på kursus af mindst 5 måneders varighed på en anerkendt efterskole eller ungdomskostskole. Af *stk. 4* sammenholdt med *stk. 3* fremgår, at en betalingsoverenskomst med den anden kommune eller med en privat skole ikke kan frigøre hjemstedskommunen for denne forpligtelse.

Kommunernes pligt til at betale for undervisningen m. v. i efterskoler og ungdomskostskoler gælder dog ligesom tidligere kun i det omfang, hvori udgifterne ikke dækkes gennem de i lovgivningen om de nævnte skoleformer fastsatte tilskud, jfr. for tiden bekendtgørelse nr. 257 af 14. juni 1960 af lov om ungdomsskoler og aftenskoler m. v. I de tilfælde, hvor eleven deltager i flere efterskolekursus, vil det dog være en forudsætning for kommunens betalingspligt, at det ikke drejer sig om kursus af samme indhold som tidligere kursus, ligesom det også må forudsættes, at en kommunes betalingsforpligtelse ikke indtræder, før eleven har fulgt undervisningen i de klasser, som hjemstedskommunen måtte have indrettet, eller anden undervisning på tilsvarende årgangstrin. En kommune, der selv har indrettet 8. og 9. klasse, er således kun forpligtet til at bekoste undervisning på en efterskole eller ungdomskostskole for elever, der har modtaget undervisning i 8. og 9. skoleår, og som derefter ønskes optaget på en efterskole eller ungdomskostskole.

Med det foreslåede *stk. 5* har man samlet den hidtil ved lovens § 3, *stk. 1* og *2*, givne bemyndigelse til at fastsætte de nærmere bestemmelser i ét stykke, og det foreslåede *stk. 6* er bortset fra enkelte sproglige ændringer enslydende med den nugældende lovs § 3, *stk. 3*.

Til nr. 7.

Indholdet af § 13 i den foreslåede udformning er i det væsentlige det samme som i den gældende § 13, men da der på enkelte punkter har vist sig tvivl om fortolkningen af denne, har man fundet det rigtigst at benytte lejligheden til en tydeliggørelse af bestemmelsen, og samtidig foreslås enkelte mindre ændringer foretaget under hensyn til udviklingen på 9.-10. klassernes område.

Med hensyn til de enkelte bestemmelser bemærkes følgende:

1) Efter den gældende § 13, *stk. 1*, kan skolekommissionen beslutte, at der skal gives hjemmene meddelelse om børnenes standpunkt, fid og opførsel i skolen. Efter forslaget skal der i klasser, hvor eleverne kan indstille sig til afgangsprøve, altid gives hjemmene besked om standpunktet i løbet af skoleåret. Begrundelsen for den foreslåede ændring er hensynet til forældrenes muligheder for at tage stilling til, om børnene bør indstille sig til prøve. I øvrigt svarer indholdet af *stk. 1* til den gældende § 13, *stk. 1*.

2) Det har vist sig, at der ved flere skolevæsenere har været anvendt tal karakterer eller stærkt standardiserede symboler ved bedømmelser af standpunkt i de mindre klasser, hvilket harmonerer dårligt med de tanker, der ligger bag den gældende § 13. På den anden side har der også været tvivl med hensyn til den adgang til i 8. hovedskoleklasse, 9. klasse og 10. klasse at anvende tal karakterer ved bedømmelser i årets løb, i årskarakterer og i meddelelser til hjemmene, som er en følge af adgangen til at holde afgangsprøver med karakterer i de enkelte fag for disse klasser. Undervisningsministeriet har udsendt et cirkulære (af 21. maj 1964) med vejledning om de nævnte spørgsmål, men man må anse det for mest hensigtsmæssigt, at regler om formen for bedømmelse af standpunktet på de forskellige alderstrin — som naturligt hører sammen med de øvrige regler i § 13 — optages i selve loven (forslagets *stk. 2*). Princippet i den foreslåede bestemmelse er, at i de klasser, hvor eleverne kan indstille sig til afgangsprøve med karakterer (d. v. s. i 9. og 10. klasse, eventuelt også i 8. hovedskoleklasse, jfr. nedenfor under punkt 4), skal bedømmelsen ske i karakterer, så både skolen og eleverne og deres forældre kan vur-

dere standpunktet efter samme målestok som anvendes ved prøverne, medens bedømmelsen i 1.-7. klasse kun bør kunne udtrykkes i ord. — Regler om karaktergivning fastsættes efter forslaget af undervisningsministeren ligesom på andre områder, hvor der gives karakterer. Efter de gældende regler anvendes 13-skalaen også ved afgangsprøver og anden bedømmelse i karakterer i 8.-9.-10. klasser.

3) Reglerne om afgangsbrevet (forslagets stk. 3) er stillet mere skematisk op end i den gældende § 13, stk. 2 og er desuden justeret lidt under hensyn til, at der gives karakterer i 9. og 10. eventuelt også 8. klasse. I øvrigt er indholdet som i den gældende bestemmelse.

4) Med udformningen af det foreslåede stk. 5 gives der elever i 9. og 10. klasse en egentlig ret til at aflægge afgangsprøve, medens der efter den gældende lovs § 13, stk. 3, „kan afholdes“ prøver for sådanne elever. Efter normal praksis har eleverne allerede en sådan ret, men under hensyn til den betydning, det kan have for eleverne at kunne fremlægge bevis for de statskontrollerede prøver i 9. eller 10. klasse ved videreuddannelse eller ved ansættelse i erhvervslivet, har man fundet det naturligt, at denne ret får udtryk i loven.

For 8. hovedskoleklassens vedkommende er der næppe behov for en tilsvarende bestemmelse, da der ikke her er indrettet statskontrolleret afgangsprøve, og man foreslår derfor den gældende bestemmelse bevaret.

5) Ved to bekendtgørelser af 21. marts 1964 og 3. august 1965 er der indrettet henholdsvis en teknisk forberedelseseksamen og en udvidet teknisk forberedelseseksamen, der giver adgang til visse tekniske uddannelser. Disse eksaminer kan — foruden i bl. a. ungdomsskolen og aftenskolen — tages helt eller delvis i folkeskolens 9. og 10. klasser, og prøverne til de tekniske forberedelseseksaminer er for nogle fags vedkommende de samme og for andres noget videregående end de sædvanlige afgangsprøver i de pågældende klasser. Bevis for de tekniske forberedelseseksaminer udstedes kun for elever, der har opnået et vist resultat, medens der for elever, som herefter ikke kan få et sådant bevis, udfærdiges sædvanligt bevis for 9. eller 10. classes afgangsprøve på grundlag af de aflagte prøver i enkelte fag.

Man finder det rigtigst, at der i lovens bestemmelser om afgangsprøver peges på disse særlige muligheder og har derfor optaget en bestemmelse herom i det foreslåede stk. 6.

Til nr. 12.

Ifølge folkeskolelovens § 17, stk. 8, jfr. § 30, stk. 1,

i lov om ungdomsskoler og aftenskoler m. v., ydes der til kommunernes udgifter ved undervisning i 8. hovedskoleklasse, 9. og 10. klasse et særligt tilskud på 2 kr. pr. time. Det nævnte tilskud, der blev hjemlet ved lov af 11. maj 1935 om tilskud til ungdomsskoler og aftenskoler, ydedes tidligere til 4. klasse i den eksamensfri mellemskole og til den til folkeskoler på landet knyttede fortsættelsesundervisning, men efter de i 1958 og 1962 gennemførte ændringer i folkeskoleloven ydes tilskuddet til folkeskolens 8.-10. klasse. Tilskuddet ydes med 8 kr. månedlig pr. ugentlig time uden hensyn til ferier og fridage. Da det ugentlige timetal i klasserne normalt vil være 34 timer, vil det månedlige tilskud normalt udgøre 8 kr. \times 34 = 272 kr. eller 3.264 kr. årlig pr. klasse. Det bemærkes, at bestemmelsen i ungdoms- og aftenskolelovens § 30, stk. 2, hvorefter tilskuddet i visse tilfælde beregnes efter særlige regler, for tiden er uden aktual betydning, idet der er midlertidig finanslovhjemmel for at yde tilskud af statskassen til udgifter ved bestridelse af alle timer, der læses i henhold til den godkendte undervisningsplan.

Da det særlige tilskud således ydes til udgifterne ved undervisning i klasser, der efter den gældende skoleordning nu indgår som normale led i folkeskolens undervisning, finder ministeriet, at begrundelsen for at yde særligt tilskud hertil er bortfaldet. Hertil kommer, at det efter ministeriets opfattelse ikke kan anses for rimeligt, at der ud over stats-tilskuddet i henhold til lærerlønningslovens § 44 på 85 pct. af kommunernes lønningsudgifter for visse klassers vedkommende ydes et ekstra tilskud, der bringer den samlede dækningsprocent for lærerlønningsudgifternes vedkommende op over 90 pct. I denne forbindelse må det også bemærkes, at det særlige statstilskud, der tidligere med hjemmel i de årlige finanslove ydedes til de kommunale skolars realafdelinger, er bortfaldet.

Det foreslås derfor, at folkeskolelovens § 17, stk. 8, ophæves, og ved det samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring i lov om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen foreslås bestemmelsen i denne lovs § 1, stk. 3, der omhandler det tilsvarende tilskud for Københavns kommunes vedkommende, ligeledes ophævet.

Til nr. 15.

Efter de nugældende bestemmelser i lovens § 27 kan folkeskolens lærere ansættes enten ved en bestemt skole eller ved en kommunes eller et skoleforbunds samlede skolevæsen. Skoleinspektører, viceinspektører, førstelærere og enelærere ansættes dog altid ved en bestemt skole. I de fleste tilfælde

vil købstadlærere være ansat ved det samlede skolevæsen, medens lærere i sognekommuner oftest har ansættelse ved en bestemt skole.

Da det — særligt i forbindelse med centraliseringer af kommunens skolevæsen — har vist sig mindre hensigtsmæssigt, at lærere har ansættelse ved bestemte skoler, foreslås bestemmelsen ændret således, at lærere, herunder enelærere, fremtidig kun kan ansættes ved en kommunes eller et skoleforbunds samlede skolevæsen. En sådan ansættelse medfører forpligtelse til at forrette tjeneste ved flere skoler inden for kommunen eller skoleforbundet.

Man har fundet det rigtigst, at denne ansættelsesform i princippet bringes til anvendelse også på skoleinspektører, viceinspektører og førstelærere, dog således at disse ansættes med tjeneste indtil videre ved en bestemt skole, men med pligt til at gøre tilsvarende tjeneste ved en anden skole inden for kommunen eller skoleforbundet i forbindelse med hel eller delvis nedlæggelse af den skole, ved hvilken den pågældende hidtil har gjort tjeneste.

Bestemmelsen i stk. 3 om befodringsgodtgørelse er enslydende med den gældende bestemmelse i § 27, 2. afsnit.

Til nr. 19.

Ændringen vedrører lovens afsnit om folkeskolen i København og svarer for så vidt til den som nr. 7 foreslåede ændring af lovens § 13.

Til nr. 25.

Ændringen er af rent teknisk karakter.

Til nr. 28.

Reglerne om undervisning af syge og invaliderede elever fandtes før lovændringerne i 1962 i lovens § 51, stk. 2. Herefter kunne der til en kommunes udgifter ved undervisning af sådanne børn ydes tilskud med $\frac{1}{6}$ af skolefonden og $\frac{1}{6}$ af statskassen. Efter ministeriets praksis omfattede dette tilskud såvel den særlige udgift til lærerløn ved hjemme- eller sygehusundervisning som udgiften til befodrning af børnene til og fra skole. For Københavns vedkommende afholdtes disse udgifter ifølge den dagældende lovbestemmelse med $\frac{1}{2}$ af kommunen og $\frac{1}{2}$ af statskassen.

Ved loven af 16. juni 1962 blev de hidtidige bestemmelser erstattet af den nugældende § 51 a, hvorefter statskassen yder sædvanlig refusion (85 pct.) af de med undervisningen af syge og invaliderede børn forbundne lærerlønsgudgifter, jfr. § 51 a, stk. 5, der udtrykkeligt gælder også Københavns kommunes skolevæsen.

For så vidt angår befodrning af syge og invaliderede børn blev det ved lovens § 51 a, stk. 2, bestemt, at udgifterne hertil fremtidig skulle afholdes med $\frac{1}{2}$ af kommunen, $\frac{1}{4}$ af skolefonden og $\frac{1}{4}$ af statskassen. Derimod blev der ikke fastsat nogen udtrykkelig regel om fordelingen af udgifterne for Københavns kommunes vedkommende, hvorved bemærkes, at denne kommune ikke deltager i det ved skolefondene etablerede økonomiske fællesskab mellem kommunerne i amtsråds kredsen.

Efter ministeriets opfattelse bør fordelingen af Københavns kommunes udgifter til befodrning af syge og invaliderede børn fastsættes således, at kommunen afholder $\frac{3}{4}$ af udgifterne og staten $\frac{1}{4}$, således at Københavns kommune i denne henseende ligestilles med landets øvrige kommuner, der gennem udligningen af skolefondenes andel tilsammen afholder $\frac{3}{4}$ af disse udgifter.

Til nr. 29.

Ifølge forudsætningerne for folkeskoleloven af 1937 har tilskudsordningen efter lovens § 63 alene til formål at støtte den første udbygning af en kommunes skolevæsen til opfyldelse af folkeskolelovens krav. Når der én gang er ydet tilskud til en skoles udbygning til fyldestgørelse af folkeskolelovens krav, kan der normalt ikke ydes tilskud til senere modernisering eller til byggearbejder, som er nødvendiggjort af stigende børnetal.

Det store behov for en videre udbygning af folkeskolens undervisning særligt for de ældre årgange har, efter at forudsætningerne herfor blev tilvejebragt ved de i 1958 og 1962 gennemførte ændringer af folkeskoleloven, givet sig udslag i en stærk interesse hos kommunerne landet over for en tidssvarende udbygning af deres skolevæsen. Samtidig er der en stigende forståelse for værdien og betydningen af en øget centralisering af skolevæsenet som forudsætning for, at udbygningen kan gennemføres på den pædagogisk og økonomisk mest hensigtsmæssige måde. En sådan centralisering vil ofte være ønskelig, selv om skolevæsenet ud fra de tidligere gældende forudsætninger allerede er helt eller delvis udbygget med mindre skoler.

Den nye situation, der foreligger ved oprettelse af storkommunerne, åbner i mange tilfælde muligheder for centralisering af skolevæsenet med såvel pædagogiske som økonomiske fordele.

Den pågældende udvikling, der i de seneste år er gået i retning af at give elever i skolernes 8.-10. årgange øgede muligheder for valg mellem flere fag, motiverer ønsket om en stærkere centralisering af skolens overbygning og rejser samtidig kravet om velindrettede faglokaler. Ved større skoler opnås

tillige driftsmæssige fordele, idet såvel lokale- som lærerkapacitet udnyttes mere hensigtsmæssigt end ved mindre skoler.

Denne udvikling medvirker endvidere til at mindske forskellene mellem undervisningsvilkårene i landdistrikterne og i byerne, hvilket var et af formålene med lovændringerne i 1958.

De foran omhandlede forudsætninger for ydelse af tilskud vil i mange tilfælde, hvor en eller flere af de sammenlagte kommuner har udbygget sit skolevæsen med tilskud i henhold til § 63, medføre, at der ikke kan ydes tilskud til skolelokaler, som indrettes i anledning af en velbegrunnet centralisering af kommunens samlede skolevæsen. Tilskudsreglerne foreslås derfor ændret, således at det bliver muligt at yde tilskud i sådanne tilfælde.

Bevillinger af tilskud i henhold til den foreslåede bestemmelse er kun tænkt givet til skolebyggerier, som på grundlag af fornyet planlægning af vedkommende skolevæsen ønskes gennemført af de stedlige skolemyndigheder, og hvor fordele som ovenfor omhandlet ved en centralisering kan påvises. Ministeriet agter i forbindelse med tilskudsbevillingerne at påse, at der ikke opnås en urimelig favorisering af sådant skolebyggeri. Normalt bør tilskud ikke kunne overstige 50 pct. af de samlede byggeudgifter efter fradrag af indtægt ved salg af nedlagte skoler eller eventuelt efter fradrag af de til disse skoler ydede tilskud.

Det er ikke muligt nøjagtigt at bedømme de økonomiske konsekvenser af den foreslåede ændring.

Disse afhænger af udviklingen med hensyn til kommunestrukturen. Der er hidtil ikke forekommet mange skolecentraliseringer i forbindelse med kommunesammenlægninger. Der foreligger imidlertid nu forslag, der er vedtaget af de interesserede kommuner, om sammenlægning pr. 1. april 1966 af 333 kommuner til 95 nye kommuner, og det må forventes, at en del af disse sammenlægninger vil blive fulgt af centraliseringer af skolevæsenet med deraf følgende nedlæggelse af distriktsskoler, hvortil der tidligere er givet statstilskud.

Med et folkeskolebyggeri af det nuværende omfang vil den merudgift til statstilskud, som forslaget medfører, næppe overstige 1 á 2 mill. kr. årligt.

Den foreslåede nye bestemmelse er kun tænkt som en midlertidig løsning, idet ministeriet arbejder med forslag til en mere indgribende revision af de gældende tilskudsregler. Der er indledt en nærmere undersøgelse af den nugældende tilskudsordnings økonomiske virkninger. Når dette materiale foreligger, agter ministeriet at optage drøftelse af disse spørgsmål, dels med de kommunale organisationer, dels med amtsskoledirektionerne, der planlægger skolebyggeriet i sognekommunerne. Udgangspunktet for ministeriets videre overvejelser er især et ønske om at støtte projekter, der ud fra en hensigtsmæssig helhedsplanlægning er ønskværdige ikke alene for den enkelte kommune, men også for større områder.

FOLKESKOLENS FORSØGSUDVALG

Den 15. oktober 1965.

*Undervisningsministeriet,
direktoratet for folkeskolen og seminarierne,
Frederiksholms Kanal 26, K.*

Med folketingets vedtagelse af 16. juni 1962 om ændring af lov om folkeskolen blev der åbnet mulighed for forsøg med børnehaveklasse inden for folkeskolens rammer.

Spørgsmålet om børnehaveklasse blev herefter optaget til behandling i folkeskolens forsøgsudvalg. Forsøgsudvalget anså det som sin opgave at søge børnehaveklasseernes pædagogiske værdi belyst. I den hensigt at søge en sådan undersøgelse iværksat henvendte forsøgsudvalget sig til Danmarks pædagogiske Institut og bad dette om at udarbejde plan til et sådant forsøgsarbejde.

I skoleåret 1963-64 gav direktoratet herefter tilladelse til oprettelse af børnehaveklasse ved såvel kommunale som private skoler, når ansøgning derom forelå. Der blev i alt givet tilladelse til at etablere ca. 100 børnehaveklasse, heraf 24 ved private skoler.

Efter henstilling fra forsøgsudvalget gav direktoratet ikke tilladelse til oprettelse af endnu flere børnehaveklasse i de følgende år, idet man fra forsøgsudvalget pegede på det ønskelige i, at forsøget for overskuelighedens skyld skulle holdes inden for begrænsede rammer. I de efterfølgende år har antallet af børnehaveklasse konstant ligget på ca. 100.

Den plan, som blev udarbejdet for forsøget på Danmarks pædagogiske Institut, viste, at forsøget ikke ville kunne afsluttes på mindre end 4 til 5 år. På baggrund af det stadig voksende ønske i kommunerne om oprettelse af børnehaveklasse blev det over for forsøgsudvalget klargjort, at der ikke kunne blive tale om regulært forsøgsarbejde, idet man måtte forudsæ, at der allerede inden forsøgsperiodens afslutning kunne blive tale om en lovændring, der ville give kommunerne generel tilladelse til at oprette børne-

haveklasse. Den af instituttet foreslåede plan blev derfor ikke iværksat.

I den forløbne periode har forsøgsudvalgets medlemmer haft lejlighed til at aflægge besøg i de børnehaveklasse, der er oprettet, hvorved det er blevet muligt for udvalgets medlemmer at danne sig et indtryk af arbejdet i disse klasse.

Udvalget kan ikke afvise, at der i disse klasse kan præsteres arbejde af pædagogisk betydning, men er heller ikke i stand til at udtale sig positivt om dette spørgsmål — af følgende årsager:

1. Man har vel haft lejlighed til at aflægge besøg i børnehaveklasse, men kan ikke udtale sig om, i hvilket omfang og i hvilken retning disse adskiller sig fra børnehavehold for tilsvarende alderstrin.
2. Der har på grund af den nugældende ordnings korte varighed ikke været mulighed for at foranstalte egentlige forsøg, herunder undersøgelser af børnehaveklasse-nes indvirkning på elevernes senere skolegangsføreløb.
3. De eksisterende børnehaveklasse frembyder et så broget billede med hensyn til timetal og tidspunkt på dagen (i eller uden for normal skoletid), lokaleforhold, muligheder for udendørs aktivitet og materieforsyning, ledere (børnehaveuuddannede, småbørnslærere, seminarieuddannede, andre), organisation (herunder spørgsmålet om samlet „oprykning“ i 1. klasse eller fordeling på forskellige klasse, endog forskellige skoler), at det ikke uden et egentligt forsøgsarbejde er muligt at drage nogen entydig konklusion af det foreliggende materiale.

Man undlader ikke at pege på de problemer, der opstår, når der i visse børnehaveklasser gives regulær undervisning i fag, som hører hjemme i l. hovedskoleklasse, hvorved børnehaveklassen får karakter af et forlænget skoleforløb med deraf følgende problemer for børn og lærere ved overgangen til hovedskolens 1. klasse.

Udvalget indstiller, at der skabes sikkerhed for, at arbejdet i børnehaveklasserne varetages af kvalificeret arbejdskraft og foregår i egnede lokaler.

I betragtning af, at det ikke har været muligt at skaffe økonomisk dækning for folkeskolens lokalebehov efter loven af 1958, nærer udvalget dog på grund af den store interesse, der i de enkelte kommuner vises for oprettelsen af børnehaveklasse, nogen betænkelighed ved en generel tilladelse til

oprettelse af sådanne klasser. Det er ligeledes udvalgets opfattelse, at der i visse kommuner vil kunne opstå en pædagogisk uholdbar situation, ved at den offentlige skole på grund af pladshensyn ikke kan etablere børnehaveklasse, mens nogle private skoler med et relativt lille elevtal ser sig i stand til at modtage et betydeligt elevtal i børnehaveklasse. Det bemærkes, at såfremt det bliver almindeligt, at der ved nyt skolebyggeri indrettes lokaler til børnehaveklasse, må dette forhold efter udvalgets opfattelse få indflydelse på folkeskolens byggekvote.

Forsøgsudvalget kan sluttelig bemærke, at det ikke på grundlag af den korte forsøgsperiode kan fremkomme med indstilling om ændringer i loven.

P. u. v.

Hans Jensen.

B. Kehlet Nørskov.